

SPEERPUNT 4: GEZOND WONEN

Een Gezonde Gemeente streeft naar een woonbeleid dat maximaal rekening houdt met de gezondheid van de bewoners - zowel binnen als buitenshuis. Concreet betekent dit de promotie van wonen in de kern en dit in functie van meer bewegen, sociaal contact en de nabijheid van zorg- en welzijnsdiensten. Daarnaast zet een Gezonde Gemeente in op bewust maken van mensen hoe zij hun woning gezond kunnen maken en houden.

Sprekende cijfers:

85%

De **Vlaming brengt 85% van zijn tijd binnenshuis door**. Onderzoek toont aan dat de lucht binnen in gebouwen vaak sterker vervuild is dan de buitenlucht. U kunt burgers informeren over hoe ze hun (t)huis best gezond houden²⁰.

68.000

Zoveel **kinderen worden er in Vlaanderen dagelijks blootgesteld aan tabaksrook in huis**. Uw gemeente kan ouders sensibiliseren om niet meer in huis te roken en te ondersteunen bij het stoppen met roken²¹.

11.200

In Vlaanderen verliezen we **jaarlijks ongeveer 11.200 gezonde levensjaren ten gevolge van binnenmilieuproblemen**. Per persoon komt dit ongeveer neer op 1,5 maand van een volledig leven²².

16%

16% van de Belgen geeft aan zijn of haar **woning niet dagelijks te verluchten**¹⁹.

8%

8% van de Vlaamse huishoudens **ervaart comfortproblemen in de woning**. Bij eenoudergezinnen loopt dit op tot 19%. In eenoudergezinnen wordt ook meer binnenshuis gerookt dat bij andere gezinnen¹⁹.

01

Hoe brengt u dit speerpunt in uw gemeente concreet tot leven?

Er zijn 101 manieren om in uw gemeente te werken aan een gezond binnen- en buitenklimaat in woningen en gebouwen. Wij selecteerden alvast enkele grote en kleine ideeën die u aardig op weg zetten. We maakten een onderscheid tussen acties die geïnitieerd kunnen worden vanuit het beleidsdomein gezondheid en welzijn en acties die komen vanuit andere beleidsdomeinen en een positieve impact hebben op de gezondheid. Dit is 'health in all policies' in de praktijk. Uw logo kan u adviseren en ondersteunen bij uw acties rond preventieve gezondheidszorg en/of doorverwijzen naar de juiste thematische organisaties. Voor advies en uitwerking van acties die behoren tot andere beleidsdomeinen (in het kader van Health in all Policies) kan uw Logo u gericht doorverwijzen naar en in contact brengen met organisaties uit die betreffende beleidsdomeinen.

Acties rond preventie en gezondheid die u kunt aanbevelen

De gemeente neemt initiatieven om inwoners en eigen medewerkers te **sensibiliseren over ongezonde factoren in huis**. Denk daarbij aan passief roken, kwik, loden leidingen, vocht, schimmel, ongedierte en asbest in huis, enz.

De gemeente sensibiliseert senioren via de thuiszorgdienst en het lokale dienstencentrum over een **valveilige woonomgeving**.

De **woondienst en de sociale dienst van de gemeente begeleiden** inwoners met woningen met een slechte woningkwaliteit om de juiste stappen te zetten om de woning gezonder te maken.

De gemeente geeft het goede voorbeeld voor een **gezond binnenklimaat** in de **eigen gebouwen en de gebouwen in eigen beheer**, o.a. het administratief centrum, eigen woningen, woningen van sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren.

De gemeente werkt in samenwerking met het CAW (Centrum voor Algemeen Welzijn) aan **ambulante en preventieve woonbegeleiding** voor daklozen/hulpbehoevenden met een afhankelijkheidsproblematiek.

De gemeente roept een subsidiereglement voor **kleine woningaanpassingen** in het leven en faciliteert **groepsrenovaties** in het kader van valpreventie en langer thuis wonen. Zo krijgt iedereen de kans om te wonen in een gezond huis.

Acties in het kader van 'health in all policies' die tevens de gezondheid bevorderen

De gemeente moedigt **nieuwe woonvormen** aan (kangoeroewonen, cohousing, ...) en geeft zo de sociale ondersteuning en vermaatschappelijking van de zorg een stevig duwtje in de rug.

De gemeente informeert haar inwoners over het belang van **groendaken en schaduwrijke tuinen**.

De gemeente voorkomt of beperkt het aantal **leegstaande of verwaarloosde panden** die druggebruikers kunnen aantrekken.

De gemeente screent woningen op **woningkwaliteit** en stimuleert of verplicht verhuurders tot het aanvragen van een **conformiteitsattest**.

De gemeente begeleidt in samenwerking met lokale partners bewoners in een situatie van **woningvervuiling** (verzameling/opstapeling van te veel organisch materiaal of vuilnis of situaties met te veel huisdieren) naar een gezondere woonsituatie.

De gemeente heeft bij burenbemiddeling naast aandacht voor lawaaihinder ook aandacht voor **geurhinder** ten gevolge van **slecht stoken**.

De gemeente informeert over **energiebesparing** als belangrijke factor om een betere en gezondere woning te creëren.

De gemeente ondersteunt **energieleningen** en begeleidt de meest kwetsbare doelgroepen om het wooncomfort op een aanvaardbaar niveau te brengen.

Een aanzienlijk deel van het woningpark is fel verouderd en biedt vaak een slechte kwaliteit, met mogelijke gezondheidsrisico's. De gemeente ontwikkelt een **lokale visie op sloop en vernieuwbouw** in functie van dorpskernvernieuwing, verdichting van de kern, ruimte voor sociale huisvesting, ruimte voor groen, ruimte voor nieuwe woonvormen, ...

Collectief renoveren zit in de lift. Heel wat lokale besturen en lokale vzw's begeleiden collectieve renovatieprojecten. De gemeente zet in op schaalvergroting om renovatie meer betaalbaar te maken, ook voor meer kwetsbare groepen.

De gemeente richt een **lokale woonraad** op waarin diverse partijen vertegenwoordigd zijn (o.a. brandweer, politie, thuiszorgdiensten, sociaal verhuurkantoor, Huizen van het kind, immokantoren, ...) om lokale problemen inzake gezond wonen sneller op te sporen en te verhelpen.

De gemeente past de stedenbouwkundige reglementen en subsidies aan waardoor het **mengen van functies (wonen, werken, ontspannen, winkelen, ...)** binnen handbereik ligt.

De gemeente zet in op meer capaciteit, deskundigheid en onderhandelingsvaardigheid om **projectontwikkelaars te overtuigen** om mee te investeren in kwaliteitsvolle sociale woningen.

De gemeente besteedt voldoende aandacht aan een **gezonde sociale mix en voldoende groen in de buurt** bij elke nieuwe verkaveling en de reconversie van energiezuinige en kwaliteitsvolle (sociale) woningen.

02 Inspirerende voorbeelden

Meer dan 275 Vlaamse en Brusselse gemeenten zitten al op het goede spoor: zij werken volgens de principes van een Gezonde Gemeente aan meer gelijke gezondheidskansen in een gezonde omgeving voor iedereen. Volgende initiatieven kunnen een bron van inspiratie zijn om een gezond binnen- en buitenklimaat te creëren in woningen en gebouwen voor alle bewoners, werknemers en bezoekers van uw gemeente.

“ **Alle woningen van ons OCMW zijn de afgelopen 6 jaar energiezuinig gerenoveerd. Onze huurders zijn hier zeer tevreden over en wij zien dat het verbruik ook echt gedaald is.** ”

“ **Toen we in 2013 startten met Gezonde Gemeente hadden we nooit gedacht dat onze inwoners hier zo enthousiast op zouden reageren.** ”

- [Gezonde demowoningen in de regio Oost-Brabant](#)
- [De organisatie 'Collectief Goed' in Antwerpen](#)
- [Het project 'Dampoort knapt op' in Gent](#)
- [Screening van de woonkwaliteit bij 70-plussers in Veurne](#)
- [Screening woningkwaliteit \(Woonwinkel West\)](#)
- [Premiebezoeken \(Izegem\)](#)
- [Het conformiteitsattest voor huurwoningen in Schelle](#)
- [Het bemoeizorgproject van gemeente Beveren, Kruibeke en Temse](#)
- [Het project Ageing in Place in Aalst](#)

03

Vragen & antwoorden

Wij kunnen eigenaars toch niet verplichten om hun woning op te knappen?

Vocht- en schimmelproblemen zijn vaak veroorzaakt door lage woningkwaliteit. Vaak krijgt de woning te weinig strafpunten indien er enkel vocht- en schimmelproblemen zijn. De oorzaak van vocht- en schimmelproblemen zijn vaak ook niet eenduidig. In veel gevallen is het een combinatie van structurele oorzaken en het gedrag van de bewoner. Verhuurder en huurder komen hierdoor vaak in een conflictsituatie terecht.

Als gemeente is het belangrijk om deskundigen te betrekken die luisteren naar beide partijen en die verzoenend optreden. De oorzaak moet op een goede manier aangepakt worden én de bewoner moet voldoende informatie krijgen zodat hij weet hoe hij problemen kan voorkomen in de toekomst. De medisch milieukundigen van de Logo's kunnen u daarbij op weg helpen. In geval van vocht- en schimmelproblemen in bestaande woningen - zeker oude woningen - is het belangrijk om samen te zoeken naar oplossingen. Voor verhuurders kan een klein duwtje in de rug in de vorm van een premie ook veel betekenen. Voor huurders kan een kort begeleidingstraject uitkomst bieden.

Waarom zou onze gemeente zich moeten bezighouden met roken in de woning? Er zijn toch wel meer belangrijke zaken? Roken is toch een individuele keuze?

In Vlaanderen worden nog steeds 68.000 kinderen dagelijks blootgesteld aan tabaksrook. Daarmee is het de belangrijkste vervuiler in huis en treft vooral kinderen en mensen in armoede.

Wilt u écht mee werk maken van de dichting van de gezondheidskloof, dan is het belangrijk om in te zetten op de bestrijding van omgevingsrook in huis. Dit om meerdere redenen:

- Jaarlijks sterven er in België immers niet minder dan 15.000 mensen ten gevolge van tabak, dat zijn 4 mensen per dag. Ze sterven niet alleen aan kankers die gerelateerd zijn aan roken, maar ook aan hart- en vaatziekten en longaandoeningen die het gevolg zijn van hun jarenlange verslaving. Bovendien blijkt uit zeer recent onderzoek dat niet 1 op de 2 (zoals vroeger werd gedacht), maar zelfs 2 op 3 rokers vroeger zullen sterven ten gevolge van tabaksgebruik.
- Op latere leeftijd hebben kinderen die blootgesteld worden aan tabaksrook meer kans op hart- en vaatziekten en kanker. Bovendien is de kans dat ze zelf gaan roken ook groter.
- Uit onderzoek blijkt dat stoppen met roken in huis een eerste stap kan zijn naar stoppen met roken. Mensen ervaren stoppen met roken in huis als een positieve overwinning, dit komt hun veerkracht/welzijn ten goede.
- Zoals u weet, is roken een van de grootste gezondheidsproblemen in dit land.

Daarom willen we inzetten op een rookvrije omgeving, zowel binnens- als buitenshuis. Rookvrije omgevingen moeten de samenleving stimuleren zodat 'niet roken' de norm wordt.

04

Meer leesvoer

Wilt u meer te weten komen over hoe u werk maakt van een gezond woonbeleid? Raadpleeg dan onderstaande publicaties, boeken en websites die wij speciaal voor u selecteerden.

- [Onderzoek van het Steunpunt Wonen](#)
- [Een gezond binnenmilieu](#)
- [Departement Omgeving \(2017\)](#)
- [Team Duurzame Ontwikkeling \(2016\) Duurzaamheidsmeter wijken](#)
- [Departement Omgeving \(2017\)](#)
- [De Decker P. et al \(2015\) Woonnood in Vlaanderen: feiten, mythen en voorstellen](#)
- [Vzw Samenhuizen](#)
- [De Decker P. et al \(2005\) Wonen aan de onderkant](#)
- [WHO \(2011\) Environmental burdens of disease associated with inadequate housing](#)
- [VMM \(2017\) Zonder is gezonder](#)
- [Kennispatform renovatie met tal van voorbeelden](#)

In samenwerking met ondertekende organisaties

- CM - Christelijke Mutualiteit
- CvKO - Centrum voor Kankeropsporing
- De Sleutel
- Domus Medica
- Eetexpert
- Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie
- Liberale Mutualiteit
- Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen
- Sensoa
- Socialistische Mutualiteiten
- VAD - Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen
- Vlaamse Logo's
- Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg vzw
- Vlaanderen Landsbond van Onafhankelijke Ziekenfondsen
- VLESP - Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie
- VNZ - Vlaams en Neutraal Ziekenfonds
- VW - Vereniging van Wijkgezondheidscentra
- Gezonde Gemeente

Meer info over deze campagne op: www.partijgezondgemeente.be en www.gezondgemeente.be

Contact: gezondgemeente@gezondleven.be of T 02/422 49 49

Twitter mee en deel uw acties en ideeën met [#VKgezond18](https://twitter.com/VKgezond18) en [@GezondeGemeente](https://twitter.com/GezondeGemeente)

Voetnoten

¹⁹ Charafeddine, R. (2013). Omgeving, huisvesting en passief roken. In R. Charafeddine & S. Demarest (Eds.), Gezondheidsenquête 2013. Rapport 4: Fysieke en sociale omgeving. Brussel: WIV-ISP. Retrieved from https://his.wiv-isp.be/nl/Gedeelde%20%20documenten/HE_NL_2013.pdf

²⁰ Milieu & Gezondheid. Gezond binnen. Retrieved from http://www.gezondheidenmilieu.be/nl/hoofdthemas/gezond_binnen-16.html

²¹ Kom op tegen Kanker. (2015). Roken in het gezin. Retrieved from http://www.komoptegenkanker.be/sites/kotk/files/presentatie_-_roken_in_het_gezin.pdf

²² Vlaamse Milieumaatschappij. MIRA Indicatorrapport 2012: Milieu, mens en gezondheid. Retrieved from http://www.milieurapport.be/Upload/main/Indicatorrapport%202012/321433_mira2012_TW_reduced_Gezondheid.pdf

PGG is fictief en verwijst niet naar een bestaande politieke partij. Met dit initiatief willen de partners uit de preventiesector het belang van een lokaal preventief gezondheidsbeleid benadrukken nu en in de toekomst. Deze partners zijn terug te vinden op www.partijgezondgemeente.be.